



SMALL BUSINESS CHALLENGES IN GEORGIA IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Natia Terterashvili
TSU Doctoral student
in the Faculty of Economics and Business
Tel.: 551-11-11-32
E-mail: natia.terterashvili467@eab.tsu.edu.ge

ABSTRACT

Paper analyzes the effects of the COVID-19 pandemic on the Georgian economy, in particular, small business. Based on the analysis of state regulation instruments, parallels with the pandemic have been drawn.

The paper is mainly based on the database of the National Statistics Office of Georgia and the Revenue Service.

The article examines the impact of the pandemic on small businesses: based on changes in employment and turnover rates. The paper also discusses the role and importance of government decision-making in small business during the COVI Crisis.

The effectiveness of the policy pursued by the state is examined with the help of a survey of small entrepreneurial individuals; The study assesses the extent of the impact faced by individuals with small business status during a pandemic. It also identifies the challenges they will face after a pandemic.

The paper summarizes the main findings, identifies all the challenges the market are facing and also provides relevant recommendations for market participants.

Key words: COVID-19, Pandemic, Small business, Crisis, State regulations, entrepreneurial individuals.

მცირე ბიზნესის გამოწვევები საქართველოში COVID-19 პანდემიის პირობებში

ნათია ტერტერაშვილი
თსუ ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის დოქტორანტი
ტელ.: 551-11-11-32; ელ.ფოსტა:natia.terterashvili467@eab.tsu.edu.ge

ანოტაცია

ნაშრომში გაანალიზებულია COVID-19 პანდემიის ეფექტები საქართველოს ეკონომიკაზე, კერძოდ, მცირე ბიზნესზე. სახელმწიფო რეგულირების ინსტრუმენტების ანალიზის საფუძველზე, გავლენულია პარალელები პანდემიასთან.

ნაშრომი ძირითადად ეყრდნობა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურისა და შემოსავლების სამსახურის მონაცემთა ბაზას.

სტატიაში გამოკვლეულია პანდემიის გავლენა მცირე ბიზნესზე: დასაქმებისა და ბრუნვის მოცულობის მაჩვენებლების ცვლილებებზე დაყრდნობით. ასევე, განხილულია სამთავრობო გადაწყვეტილების როლი და მნიშვნელობა მცირე ბიზნესში კოვიდ-კრიზისის პირობებში.

სახელმწიფოს მიერ გატარებული პოლიტიკის ქმედითუნარიანობა გამოკვლეულია მცირე მენარმე ფიზიკური პირების ანკეტირების დახმარებით; კვლევის შედეგად შეფასებულია ზეგავლენის მასშტაბები, რომლებსაც მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირები აწყდებიან პანდემიის დროს. ასევე, განსაზღვრულია ის გამონევეები, რომლის წინაშეც ისინი დადგებიან პანდემიის შემდეგ.

სტატიაში დასკვნის სახით ჩამოყალიბებულია ძირითადი მიგნებები, გამოვლენილია გამონევეები, რომლის წინაშეც დგას ბაზარი, და ასევე, გაცემულია შესაბამისი რეკომენდაციები მასში მონაწილე მხარეებისთვის.

საკვანძო სიტყვები: COVID-19, პანდემია, მცირე ბიზნესი, კრიზისი, სახელმწიფო რეგულაციები, მენარმე ფიზიკური პირები.

შესავალი

სამენარმეო სექტორი ყოველთვის დიდ როლს თამაშობდა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში, თუმცა თანამედროვე სამყაროში მისი მნიშვნელობა კიდევ უფრო გაზრდილია. კვლევების თანახმად, ამ სექტორში მშპ-ს ყველაზე დიდი ნაწილი ინარჩუნება და სამენარმეო სექტორის განვითარება პირდაპირ პროპორციულია ინოვაციების დანერგვის, დასაქმების, ბრუნვის მოცულობის, გამოშვების რაოდენობისა და სხვა მასთან დაკავშირებული მაჩვენებლების ზრდასთან.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია იმ პრობლემებისა და საფრთხეების დღის წესრიგში დაყენება და განხილვა, რომელსაც ვაწყდებით დღეს, პანდემიის გავრცელების შედეგად. 2020 წლის 11 მარტს მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ ახალი ვირუსი, სახელწოდებით COVID-19 პანდემიად გამოაცხადა. ვირუსმა სწრაფად მოიცვა 200-ზე მეტი ქვეყანა და გლობალურ გამოწვევად იქცა.

ევროპაში პანდემიის გავლენის შესახებ ბოლოდროინდელმა გამოკვლევამ აჩვენა, რომ მცირე და საშუალო ბიზნესის საქმიანობათა სახეებიდან, სამიდან მინიმუმ ორი, პანდემიის გამო იმყოფება რისკის ქვეშ (67%) ხოლო მიკროსაწარმოთა შემთხვევაში ეს მაჩვენებელი უდრის 30%-ს, ავსტრალიაში კი ეს რიცხვი, მცირე და საშუალო ბიზნესში საწარმოების - 68%-ს შეადგენს. [1, McCann F., Myers S. გვ. 12].

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ბოლო კვლევის მიხედვით შეერთებულ შტატებში, 2020 წლის აპრილში დაკარგული 20 მილიონი სამუშაო ადგილიდან, 11 მილიონი მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებზე მოდის. ახალ ზელანდიაში მცირე ბიზნესში სამუშაო ადგილების 4% -იანი შემცირება მოხდა 2020 წლის მარტში და აპრილში [2].

გერმანიის კვლევითმა ინსტიტუტმა IFM შეიმუშავა ორი სცენარი მცირე და საშუალო საწარმოებზე კრიზისის გავლენის შესაფასებლად. იმ სცენარში, სადაც „ლოქდაუნი“ 2-2,5 თვეს გრძელდება, ეს მცირე და საშუალო ბიზნესის უმეტესობისთვის კრიზისს არ გამოიწვევს და არ მოახდენს საწარმოთა ლიკვიდაციას, თუმცა საცალო, კულტურულ და დასვენების ინდუსტრიებზე გავლენა შეიძლება დიდი იყოს. იმ შემთხვევაში, თუ „ლოქდაუნი“ გაგრძელდება ექვს თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში, მცირე და საშუალო ბიზნესის, განსაკუთრებით მიკრო საწარმოებში, სამუშაოების მნიშვნელოვანი დანაკარგებია მოსალოდნელი, მათი პროგნოზით

850 000 – დან 1,6 მილიონამდეა შეფასებული ეს დანაკარგები [3].

დღევანდელი მდგომარეობით (თარიღი) საქართველოში აღწერილია სულ 290 129 შემთხვევა, საიდანაც სამწუხაროდ, 3 900 გარდაცვლილია, ხოლო 278 385 -გამოჯანმრთლებული [5]. ქვეყანაში დღემდე მოქმედებს გარკვეული შეზღუდვები. დახურული საწარმოები, დაკარგული სამუშაო ადგილები, შემცირებული საწარმოთა ბრუნვა, გაუფასურებული ეროვნული ვალუტა და სხვა მაკროეკონომიკური კრიზისები მძიმე ეკონომიკურ სურათს ხატავს და აღნიშნული საკითხი მოითხოვს ღრმა კვლევას.

მცირე მენარმეობის სტრუქტურა
და ღინამიკა COVID-19
პანდემიის პირობებში

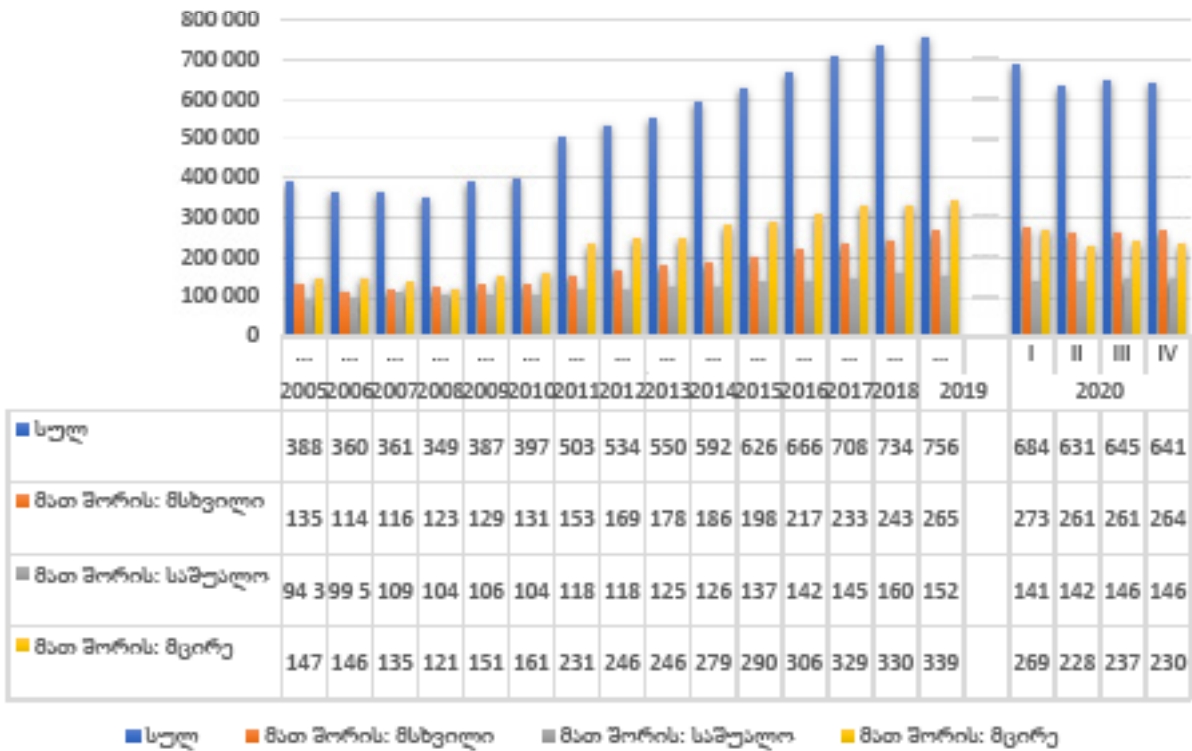
საქართველოში მიმდინარე პროცესების გასაანალიზებლად განვიხილოთ იმ რაოდენობრივი მაჩვენებლების დინამიკა, რომლის საშუალებითაც საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური განსაზღვრავს ბიზნესის კლასიფიკაციას [6].

დასაქმებულთა რაოდენობის ცვლილება საწარმოთა ზომების მიხედვით საქართველოში, დიაგრამა 1-ის დახმარებით გავაანალიზოთ.

პანდემიამდე, 2019 წელს, დასაქმებულთა 64% მოდიოდა მცირე და საშუალო ბიზნესზე და 36% - მსხვილ ბიზნესზე. როგორც გრაფიკიდან ჩანს, ბოლო 10 წლის მანძილზე დასაქმების მაჩვენებლები იზრდებოდა 2020 წლამდე ყველა პუნქტში (როგორც მცირე და საშუალო, ისე მსხვილ ბიზნესებში), ხოლო 2020 წელს ფიქსირდება პირველი მკვეთრი კლება დასაქმებულთა რაოდენობაში. თამამად შეგვიძლია ეს დიდი კლება მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებსა და პანდემიის გავლენას დავუკავშიროთ. 2020 წლის მეორე კვარტლიდან ქვეყანაში ამოქმედდა სრული „ლოქდაუნი“, დაიკეტა უამრავი საწარმო და მათგან გამოთავისუფლებული კადრების რიცხვი დღითიდღე უფრო იზრდებოდა, დიაგრამა 1-ზე მეორე კვარტალში ყველაზე დიდი ვარდნით არის გამოხატული მრუდი. დასაქმების მაჩვენებლების ანალიზიდან ჩანს, რომ განსაკუთრებული ზიანი მიადგა მცირე და საშუალო საწარმოებს, მსხვილ საწარმოებთან შედარებით.

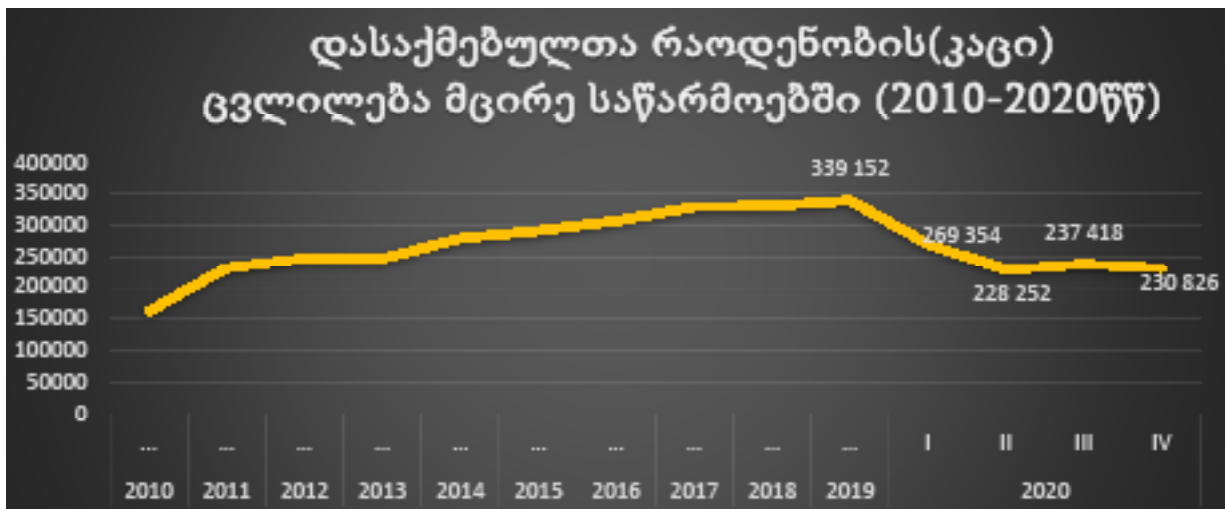
ცალკე განვიხილოთ მცირე საწარმოებში დასაქმებულთა რიცხოვნობის ცვლილება წლების და 2020 წლის კვარტლების მიხედვით გრაფიკზე გამოსახული მრუდის დახმარებით.

დიაგრამა 1. დასაქმებულთა რაოდენობა სანარმოთა ზომის მიხედვით



შენიშვნა: აგებულია ავტორის მიერ, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ვებ გვერდზე გამოქვეყნებული მონაცემების საფუძველზე [6].

გრაფიკი 1. დასაქმებულთა რაოდენობის ცვლილება მცირე სანარმოებში (2010-2020წწ)



შენიშვნა: აგებულია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ვებ გვერდზე გამოქვეყნებული მონაცემების საფუძველზე [6].

ბოლო ოთხი კვარტლის მონაცემების ანალიზისას ვნახავთ, რომ სამთავრობო შეზღუდვებმა დიდი დალი დაასვა მცირე ბიზნესს. ყველაზე უფრო კრიზისულ პერიოდში - მეორე კვარტალში, წინა წლის მაჩვენებელთან შედარებით მცირე ბიზნესში დასაქმებულთა რაოდენობა შემცირებულია თით-

ქმის 33%-ით. იქიდან გამომდინარე, რომ მატება არ გვაქვს არცერთ პუქტში დასაქმების კუთხით (არც საშუალო და არც მსხვილი ბიზნესში), შესაბამისად შეგვიძლია არ გავითვალისწინოთ დასაქმებულთა მობილობის შესაძლებლობა და ვთქვათ, რომ 2020 წელს პანდემიის შედეგად მცირე ბიზნესიდან გა-



მოთავისუფლებული კადრების რიცხვი შეადგენდა 100 000 კაცზე მეტს. ჩვენი დემოგრაფიის პირობებში ვფიქრობთ, ეს მძიმე შედეგებამდე მიგვიყვანს. ჩვენი აზრით აუცილებელია, რომ სახელმწიფოს მხრიდან გადაიდგას რიგი მხარდამჭერი ნაბიჯები, რათა მოხდეს ამ სექტორის დიდი ღირებულების დახმარება.

2021 წლის ანტიკრიზისული გეგმის მიხედვით, მცირე და საშუალო ბიზნესში დასაქმებულთა რიცხოვნობის შესანარჩუნებლად მთავრობამ დამსაქმებლებს მისცა შემდეგი სტიმული:

- 1500 ლარამდე ხელფასის მქონე პირები 750 ლარამდე თანხის საშემოსავლო გადასახადისგან გათავისუფლდნენ ბენეფიციართა რაოდენობა შეადგენდა: 33 ათას კომპანიას და 425 ათას დასაქმებულს. **ბიუჯეტი 260 მლნ ლარი** იყო.

- მთავრობამ გამოყო **1200 ლარიანი დახმარება სამსახურდაკარგული პირებისთვის**. ბენეფიციართა სავარაუდო რაოდენობა - 125 000 პირი. **ბიუჯეტი - 150 მლნ ლარი [4].**

საწარმოთა წლიური ბრუნვის მოცულობის დინამიკა განვიხილოთ, ცხრილი 1-ის საშუალებით.

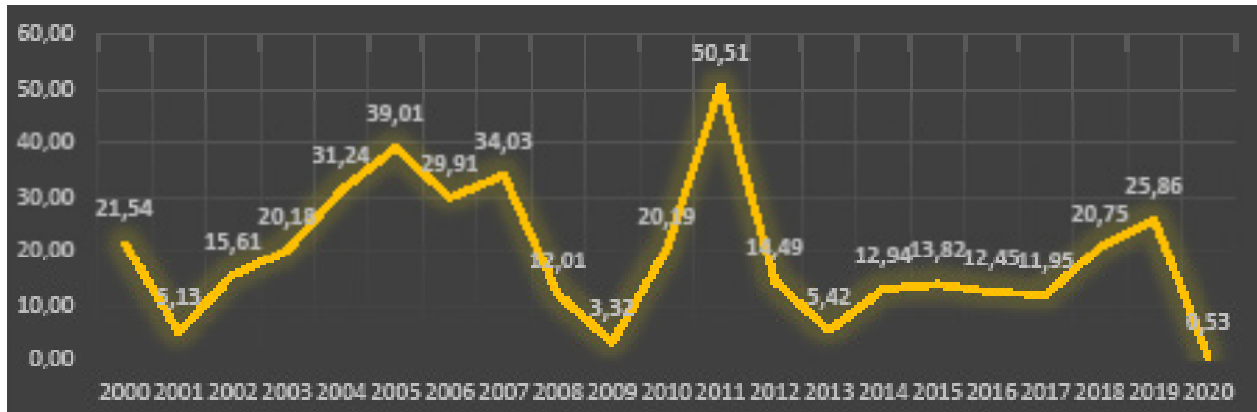
ცხრილი 1. ბრუნვის მოცულობა საწარმოთა ზომის მიხედვით (1999-2020წწ)

		სულ	წარმოების		
			მსხვილი	საშუალო	მცირე
		მლნ. ლარი			
		1	2	3	4
2015	--	56,984.8	24,671.6	13,294.6	19,018.7
2016	...	64,081.8	28,256.3	14,039.1	21,786.4
2017	--	71,740.1	32,201.1	16,988.3	22,990.7
2018	...	86,625.1	42,902.7	18,543.2	25,179.1
2019	--	109,603.3	60,504.6	21,065.5	27,454.2
2020	I	26,015.2	15,587.9	4,336.3	6,081.0
	II	22,314.7	13,117.2	3,975.7	5,221.9
	III	29,226.3	16,607.4	5,161.4	7,357.6
	IV	32,046.6	19,520.3	5,475.8	7,050.5
		109,602,800.0	64,922.0	18,969.2	25,711.0

შენიშვნა: აგებულია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ვებ გვერდზე გამოქვეყნებული მონაცემების საფუძველზე [6].

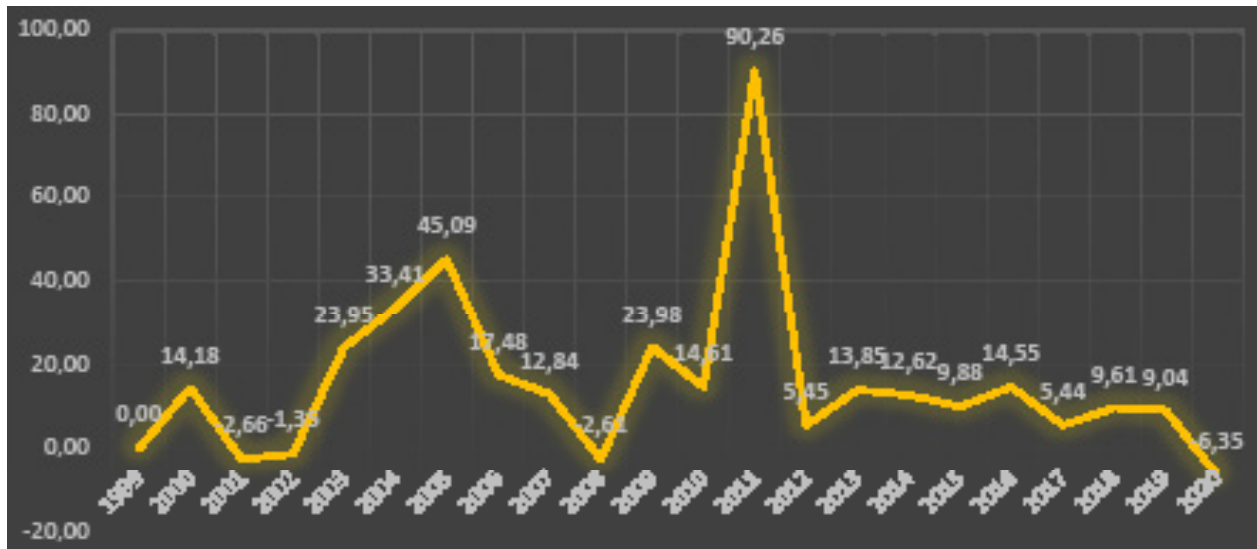
2020 წელს ბრუნვის მოცულობამ ბიზნეს სექტორში შეადგინა 109603,8 მლნ ლარს, საიდანაც მცირე ბიზნესის ბრუნვა შეადგენდა 25711,0, საშუალო 18969,2 და მსხვილი ბიზნესი კი 649228.

ცხრილი 1-ის მიხედვით 2019 წელს მცირე და საშუალო საწარმოების წილმა ბიზნესის სექტორის ბრუნვაში შეადგინა დაახლოებით 44,5%, ხოლო მსხვილი ბიზნესის წილმა კი 55,5%. 2020 წელს მსხვილი ბიზნესის ბრუნვის მოცულობის წილი იყო 55%, მცირე და საშუალო 45%. ცხრილიდან ვხედავთ, რომ ბოლო 10 წლის განმავლობაში, მთლიანი ბრუნვის მოცულობა ზრდადი იყო ყოველ წელს წინა წელთან შედარებით, მართ შორის 2020 წელსაც, მაგრამ 2020 წელს მთლიანი ბრუნვის მოცულობის ზრდა გვექონდა მხოლოდ მსხვილი საწარმოების ბრუნვის მოცულობის ზრდის ხარჯზე. შესაბამისად თუ ავაგებთ ზრდის ტემპების მრუდებს დავინახავთ რამდენად დიდია მრუდის ვარდნა და რეალურად რამხელა შემცირებაა ამ კუთხითაც.

გრაფიკი 2. საწარმოთა ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპი(%) 2000-2020 წწ-ში

შენიშვნა: აგებულია ავტორის მიერ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების საფუძველზე [6].

მრუდის ვარდნა საკმაოდ დიდია 2020 წელს, რაც კვლავ შეზღუდვების და პანდემიის გავრცელების გავრცელების პირდაპირი შედეგია.

გრაფიკი 3. მცირესაწარმოთა ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპი 2000-2020 წწ.

შენიშვნა: აგებულია ავტორის მიერ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების საფუძველზე [6].

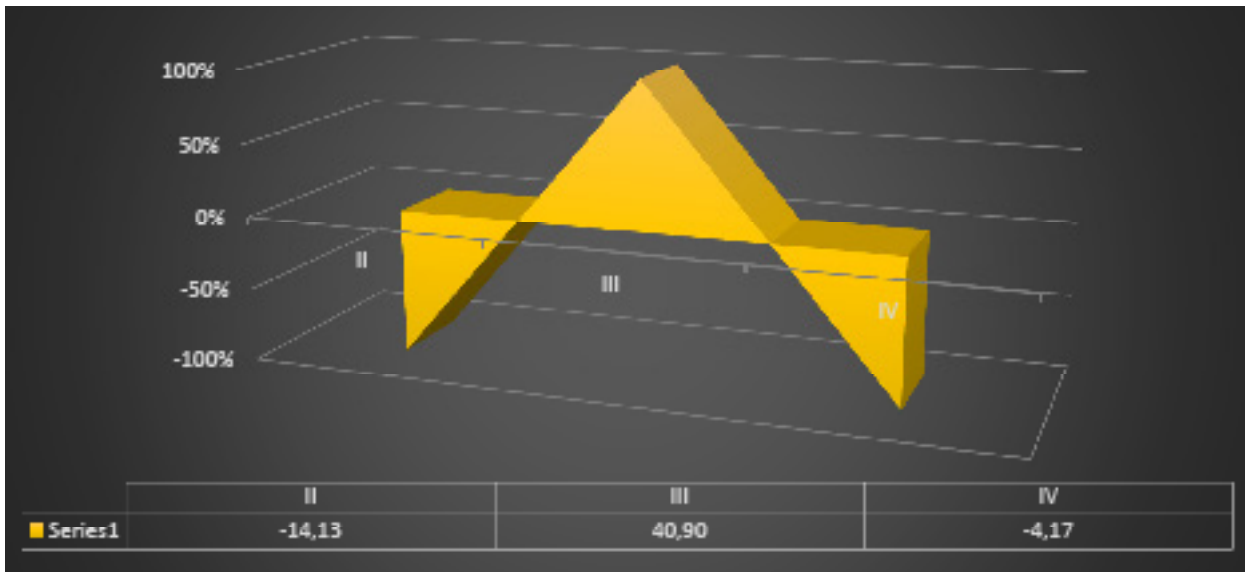
რაც შეეხება მცირე საწარმოების ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპს, ბოლო 10 წლის მანძილზე მრუდი დადებითი მნიშვნელობებით ხასიათდება 2020 წლამდე. გრაფიკი 3-ზე წარმოდგენილია მცირე საწარმოთა ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპი, რომელიც გვიჩვენებს 6%-იან შემცირებას 2020 წელს.

ჩვენ შეგვიძლია გავაანალიზოთ 2020 წლის მონაცემები კვარტლების მიხედვით, რომელიც გვიჩვენებს სამთავრობო შეზღუდვების ზეგავლენის ზომას, მცირე ბიზნესის განვითარებაზე (იხ. გრაფიკი 4).

მე-4 გრაფიკზე ზრდის ტემპი, მეორე კვარტალში პირველ კვარტალთან შედარებით დაეცა 14,13 %-ით, რაც დაკავშირებულია მარტის თვეში მთავრობის მიერ გამოცემულ საგანგებო მდგომარეობასთან. ხოლო შემდგომ კვარტალში, როდესაც მოიხსნა შეზღუდვები, საწარმოებმა განაახლეს მუშაობა და იწყო ეკონომიკის სწრაფი გამოჯანსაღება მივიღეთ ზრდის ტემპის 40,90%-იანი მაჩვენებელი. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, თუ რაოდენ დიდია გავლენა ეკონომიკაზე, რომელიც მოყვება შეზღუდვების შემოღებას.



გრაფიკი 4. მცირე საწარმოთა ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპი 2020 წლის კვარტლებში



შენიშვნა: აგებულია ავტორის მიერ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების საფუძველზე [6].

COVID-19 პანდემიის გავლენა მიკრო და მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკურ პირებზე

რა ზეგავლენას ახდენს ახალი კორონა ვირუსის გავრცელება საქართველოში მიკრო და მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირების საქმიანობაზე და რა გამოწვევის წინაშე დგანან ისინი, საჭიროებს კვლევას.

კითხვარი, რომელიც შევიმუშავეთ, ემსახურება მცირე და მიკრო ბიზნეს სტატუსის მქონე ფიზიკური პირების გამოკითხვას. **კვლევის მიზანია** შევავსოთ ზეგავლენის ის მასშტაბები, რომლებსაც აწყდებიან მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირები პანდემიის დროს. ასევე, განვსაზღვროთ ის გამოწვევები, რომლის წინაშეც ისინი დადგებიან პანდემიის შემდეგ.

კვლევის ინსტრუმენტად გამოყენებულია ინტერნეტ გამოკითხვა, რომელიც განხორციელდა Drive.google.com პროგრამის და სოციალური ქსელების დახმარებით, შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე. შესაბამისად, თითოეული ადამიანი კითხვებზე პასუხს სცემს გულახდილად და მასზე ზეგავლენის მოხდენა გამოიხატება.

საკვლევი პოპულაცია და შერჩევის მოცულობა განისაზღვრა შემოსავლების სამსახურის მონაცემთა ბაზაზე დაყრდნობით. დღევანდელი მონაცემთა ბაზის მიხედვით რეგისტრირებულია 120 000 მცირე და მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი [7].

განისაზღვრა საკვლევი პოპულაციიდან მინი-

მალური შერჩევის ზომა, რომელიც ზემოაღნიშნული საკვლევი პოპულაციიდან მინიმუმი შერჩევის ზომა არის 384 შემთხვევა, 95% ნდობის დონის და +/- 5% ნდობის ინტერვალის მიხედვით, რაც აღიარებულია ბიზნეს სფეროში მოღვაწე მკვლევარების მიერ. შერჩევის მეთოდიად გამოყენებულია მარტივი შემთხვევითი შერჩევა, რაც საშუალებას გვაძლევს კვლევის შედეგების გენერირება მოვახდინოთ მთლიანად მცირე და მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკურ პირებზე.

კითხვა 1-ის პასუხებიდან გამომდინარე, კვლევაში მონაწილეობა მიიღეს როგორც მცირე (1 წელზე ნაკლები), ისე დიდი გამოცდილების მქონე მენარმე ფიზიკურმა პირებმა.

ხოლო, მე-2 კითხვიდან გამომდინარე გამოიკვეთა, რომ საქმიანობის სახეებიდან გამოკითხულთა უმეტესობა (31,4%) წარმოადგენდა საბითუმო და საცალო ვაჭრობის სფეროში დასაქმებულ მენარმე პირებს. ხოლო შემდეგ მოდის სასტუმროები და რესტორნები (23,5%), სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა (13,7%) და სხვა სახის მოსახურება (17,6%).

კითხვა 3 და კითხვა 4-ის შედეგების მიხედვით, განისაზღვრა, რომ კვლევაში მონაწილეობა თითქმის ერთნაირი რაოდენობით მიიღეს მიკრო და მცირე ბიზნესის წარმოდგენლებმა.

რაც შეეხება შემდეგ კითხვებს და გამოკითხულთა პასუხებს, განვიხილოთ თანმიმდევრობით:

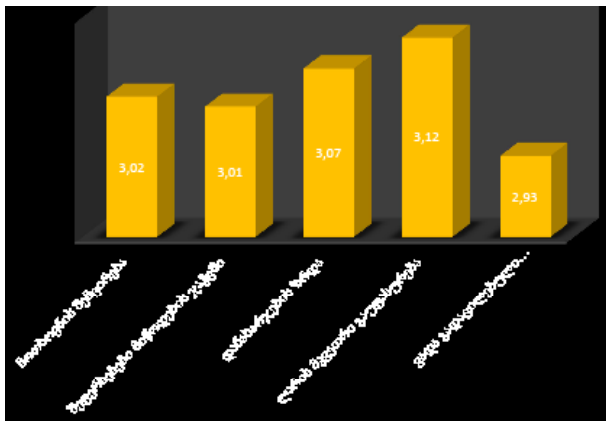
კითხვაზე (კითხვა 5) - „როგორ აისახა პანდემიით გამოწვეული შეზღუდვები თქვენს საქმიან-

ნობაზე?" - გამოკითხულ მენარმთა უმრავლესობა - 51% აცხადებს, რომ შეუმცირდათ საქმიანობის მასშტაბები, 17,6% ამბობს, რომ შექლო საქმიანობის მასშტაბების მეტნაკებად შენარჩუნება დისტანციურ რეჟიმზე გადასვლით, გამოკითხულთა 15,7%-ს კი მოუწია საქმიანობის დროებით შეჩერება. მხოლოდ 7,8% აცხადებს, რომ თავისი საქმიანობიდან გამომდინარე გაზარდა საქმიანობის მასშტაბები. როგორც ვხედავთ, საერთო სურათი საკმაოდ მძიმეა და გამოკითხულთა უმრავლესობა საუბრობს საქმიანობის მსშტაბების შემცირებზე.

რაც შეეხება სხვადასხვა ფაქტორების გავლენის შეფასებას მათ საქმიანობაზე შემდეგი მნიშვნელობით დალაგდა:

1. ლარის მკვეთრი გაუფასურება;
2. დანესებული შეზღუდვებით დანახარჯების ზრდა;
3. დანესებული შეზღუდვებით მოთხოვნის შემცირება;
4. დანესებული შეზღუდვებით გამონვეული შეფერხებები მიწოდების ჯაჭვში;
5. ვადაგადაცილებული ვალდებულებებით გამონვეული პრობლემები.

კითხვა 6. შეაფასეთ ჩამოთვლილი ფაქტორების ზეგავლენა თქვენი საქმიანობის შედეგებზე

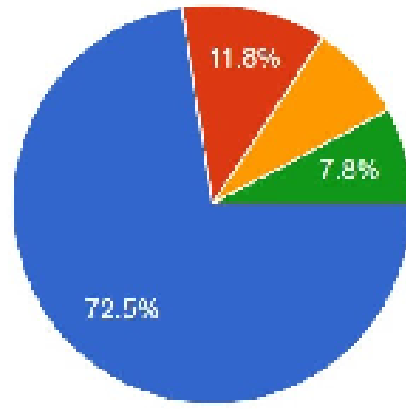


შენიშვნა: გრაფიკის მნიშვნელობები გამოთვლილია საშუალო შენონილის მეთოდით.

აქედან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ლარის გაუფასურება თითქმის ერთნაირად მტკივნეული აღმოჩნდა ყველა მცირე მენარმესთვის.

კითხვა 7. პანდემიის პირობებში მიმართეთ თუ არა ფინანსურ ინსტიტუტებს პრობლემის მოსაგვარებლად?

მე-7 კითხვიდან გამომდინარე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გამოკითხულ მენარმეთა 27,5%-მა მიმართა ფინანსურ ინსტიტუტებს პრობლემის



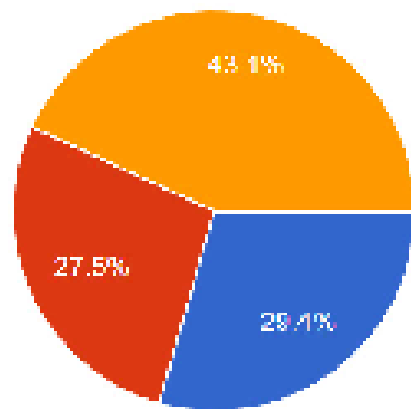
- ჯერ არ მიხმხართ
- მეუხარია და უარი შეიქცა დამსჯელი ფინანსური რესურსის გამოყოფას
- მივმართე და ველოდები ფინანსური ინსტიტუტის პასუხს
- მეუხარია და მეუხარია დამსჯელი ფინანსური რესურსი

მოსაგვარებლად, მათგან 11,8%-ს უარი ეთქვა ფინანსური რესურსის გამოყოფაზე, 7,8%-მა მოიპოვა ფინანსური დახმარება ხოლო დანარჩენ 7,9% ჯერ კდე ველოდება პასუხს ფინანსური ინსტიტუტისგან.

გამოკითხულთა 70,6%-ს არ უსარგებლია მთავრობის მიერ შეთავაზებული მხარდაჭერი პროგრამით.

კითხვა 8. ისარგებლეთ თუ არა მთავრობის მიერ შემუშავებული მხარდაჭერის პროგრამით?

რადგან აქედან 27,5%-სთვის მიზეზი იყო ბიუროკრატიული ბარიერები, ხოლო 43,1% აცხადებს, რომ პროგრამა არ შეხება მის ბიზნესს, მთავრობის მიერ შემუშავებული პროგრამით ისარგებლა ჩვენი გამოკითხულთა მხოლოდ 29,4%-მა.



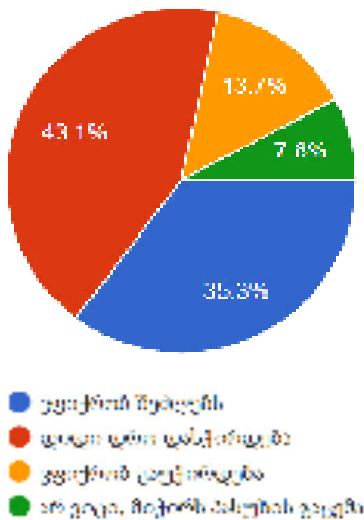
- ვისარგებლე
- ჯერ ვისარგებლე დიდი ბიუროკრატიული ბარიერების გამო
- არ მიხარებოდა, რადგან მთავრობის მიერ შემუშავებული მხარდაჭერის პროგრამა არ შეხება ჩემ ბიზნესს



ბოლო 9-ე კითხვაზე პასუხების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ იმ 29,4%-დან, ვინც მონაწილეობა მიიღო სახელმწიფო მხარდაჭერის პროგრამაში, 39% სრულიად უკმაყოფილოა, 17% ნაწილობრივ უკმაყოფილო და მხოლოდ სახელმწიფო პროგრამაში ჩართულთა 8 პროცენტი აფასებს მთავრობის ქმედებას სრულიად დამაკმაყოფილებლად.

კითხვა 10. თქვენი აზრით მიმდინარე COVID-19 პანდემიის დასრულების შემდეგ, შეძლებს თუ არა თქვენი ბიზნესის რაოდენობრივი მაჩვენებლები დაუბრუნდეს ძველ ნიშნულს?

ბოლო მკ-10 კითხვის პასუხების მიხედვით,



შეგვიძლია შევაჯამოთ მცირე და მიკრო მენარმეების მოლოდინები, კვლევაში მონაწილეთა 43,1% ფიქრობს, რომ პანდემიის დასრულების შემდეგ რაოდენობრივი მაჩვენებლების საწყის ნიშნულამდე დაბრუნებას დიდი დრო დასჭრდება, 35,3% კი ოპტიმისტურ პროგნოზს გვთავაზობს და ფიქრობს, რომ ბაზარი სწრაფად შეძლებს გამოჯანსაღებას და ძველ მაჩვენებლებს დაუბრუნდება.

დასკვნა

პანდემიამ მნიშვნელოვანი უარყოფითი გავლენა იქონია მცირე ბიზნესის ფუნქციონირების მაჩვენებლებზე, როგორც მსოფლიოში, ისე საქართველოში. მდგომარეობა ყველგან გაუარესდა.

საქართველოში:

- მცირე საწარმოებში დასაქმებულმა 100 000-ზე მეტმა ადამიანმა დაკარგა სამუშაო ადგილი 2020 წლის მარტსა და აპრილში;
- მცირე საწარმოთა ბრუნვის მოცულობის ზრდის ტემპში შემცირება იყო 6%;
- არსებითი იყო სახელმწიფოს მიერ შემუშავებული სახელმწიფო პროგრამები, რამაც სტი-

მული მისცა დამსაქმებლებს შეენარჩუნებინათ კადრები.

თითქმის ყველა მეცნიერი უმუშევრობის პრობლემის მოგვარების ერთადერთ გზად მიჩნევს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას. ჩვენი აზრით აუცილებელია, რომ სახელმწიფოს მხრიდან გადაიდგას რიგი მხარდამჭერი ნაბიჯები, რათა მოხდეს ამ სექტორის დიდი დოზით დახმარება. მართალია, 2021 წლის ანტიკრიზისული გეგმით, მცირე და საშუალო ბიზნესში დასაქმებულთა რიცხოვნობის შესანარჩუნებლად მთავრობამ მისცა სტიმული დამსაქმებლებს, რომ შეენარჩუნებინათ კადრები, მაგრამ კვლევის შედეგები გვიჩვენებს, რომ ეს არ იყო საკმარისი.

ჩვენი რეკომენდაციით, სახელმწიფომ უშუალოდ მცირე ბიზნესზე მიმართულ პროგრამებთან ერთად უნდა იზრუნოს ზოგადი მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებაზე. კერძოდ, ლარის გაუფასურების შეჩერება, დანესებული შეძღუდვებით გამონვეული მოთხოვნის შემცირება. დანესებული შეზღუდვებით გამონვეული ჩავარდნები მიწოდების ჯაჭვში დიდი დარტყმას აყენებს მცირე და მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირების სამენარმეო საქმიანობას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. McCann F, Myers S., "COVID-19 and the transmission of shocks through domestic supply chains", Central Bank of Ireland, April 2020, N3, pg. 11-12.
2. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/coronavirus-covid-19-sme-policy-responses-04440101/> ბოლო გადამონმების თარიღი - 01/03/2021
3. (OECD) - https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/coronavirus-covid-19-sme-policy-responses-04440101/?fbclid=IwAR3IEnClqQM5SRFdm-YIUNv-g0nflVkwfxvLM9NFIRqA8QlO_LKZwBeNvAE - ბოლო გადამონმების თარიღი - 01/03/2021
4. http://gov.ge/print.php?gg=1&sec_id=288&info_id=77894&lang_id=GEO -ბოლო გადამონმების თარიღი - 01/03/2021
5. <https://stopcov.ge/>-ბოლო გადამონმების თარიღი - 01/03/2021
6. <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/326/sacarmota-statistikuri-gamokvleva> - ბოლო გადამონმების თარიღი -01/03/2021
7. <http://rs.ge/> - ბოლო გადამონმების თარიღი - 09.02.2021